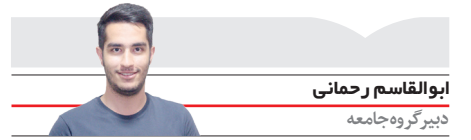

کرونا بیشتر به محیط‌زیست آسیب می‌زند یا انسان؟

جوجه‌کشی لیبرال‌ها

ابوالقاسم رحمانی
دبیر گروه جامعه

روی سیاه کرونا را همه می‌دانیم، درباره آن هم خوانده‌ایم، هم نوشته‌ایم و حتی گفته‌ایم! میلیون‌ها نفر در دنیا به

این ویروس مرگبار مبتلا شده‌اند و هزاران نفر جان‌شان را از دست داده‌اند. فعالیت‌های اقتصادی زمین‌گیر شده‌اند و بزرگ‌ترین اقتصادها به زانو درآمده‌اند. سیاست، اجتماع و فرهنگ و همه وجوه حیات انسانی دچار تغییر و تحول شده‌اند. مردم ترسیده‌اند و از درخانه ماندن‌های طولانی و وقفه عجیب در زندگی حسابی

عصبی و دلخورند، اما سوای این روی سیاه، روی دیگری هم وجود دارد و آن اثرات بی‌سابقه‌ای است که شرایط کرونایی و این اغمای جهان بر محیط‌زیست گذاشته است. کاهش چشمگیر تولید گازهای گلخانه‌ای، کاهش چشمگیر فشارها بر لایه ازن، کاهش بی‌سابقه مصرف سوخت‌های فسیلی، کاهش سرعت ذوب شدن یخ‌های

قطب، افزایش تاب‌آوری طبیعت، افزایش میزان زادوولد حیوانات و... همه بخشی از اثرات و شرایط مطلوبی است که شیوع کرونا در جهان برای محیط‌زیست ایجاد کرده است و از آن روزهای پر از اخبار تلخ پیرامون محیط‌زیست، آتش‌سوزی جنگل‌ها، قطع درختان، قتل‌عام پرندگان و گونه‌های جانوری، آلودگی هوا و... حسابی دور شده‌ایم.

در ایران هم بعد از شیوع کرونا اتفاقات تلخ و شیرینی افتاده که پرداخت به آن خالی از لطف نیست و می‌توان ذیل تحلیل وضعیت محیط‌زیست در جهان پس از کرونا به آنها هم اشاره کرد، هرچند شاید بخشی از آنها چندان ربطی به کرونا نداشته باشد و از آن تاثیر خاصی نپذیرفته باشند.

اگر می‌خواهیم زندگی سالمی داشته باشیم باید به قوانین طبیعت احترام بگذاریم

محمد درویش، فعال و پژوهشگر محیط‌زیست و رئیس کمیته محیط‌زیست در کرسی سلامت اجتماعی یونسکو در گفت‌وگو با «فرهیختگان» به تحلیل وضعیت محیط‌زیست در جهان بعد از کرونا پرداخت و در ابتدا با تشریح شیوع کرونا و علت پیدایش و هم‌گیری این ویروس در دنیا گفت: «درباره کرونا پژوهش‌هایی که به‌صورت معتبر صورت گرفته و در نشریات معتبر بین‌المللی منتشر شده، نشان می‌دهد نقشه‌نوم این ویروس کاملاً کشف شده و معلوم شده این ویروس از جنس ویروسی است که روی برخی گونه‌های خفاش از جمله خفاش‌های یال‌اسبی زیست می‌کرده و میلیون‌ها سال این ویروس با این خفاش‌زندی مسالمت‌آمیزی داشته و برای خفاش آسیبی ایجاد نمی‌کرده است. جالب است که در ایران هم چهار نوع خفاش یال‌اسبی داریم. این خفاش‌ها تا زمانی که کسی به آنها کاری نداشته و به زیستگاه آنها تجاوزی نشده بود مورد دخل و تصرف قرار نمی‌گرفتند و غارها که مهم‌ترین پناهگاه خفاش است، از چراغانی کردن آسیب ندیده بودند برای سازه‌های معدنی تخریب نشده بود، زندگی خود را می‌کردند. این ویروس‌ها بعد از خفاش‌ها جدا شدند و خفاش‌ها از زیستگاه خود رها و احتمالاً به‌وسیله یک نوع مورچه‌خوار یا حیوانات دیگری وارد زیستگاه انسانی شدند. دوروز گذشته مشخص شد دولت چین در ۲۰۱۹ آزمایش زیرزمینی اتمی انجام داده که این آزمایش می‌تواند روی خیلی از حیوانات از جمله روی خفاش‌ها جهش ایجاد کند و این امر سبب انتقال ویروس شود. اینها درس‌هایی است که این سبک زندگی ما در جهان و مواجهه ما با محیط‌زیست به ما می‌دهد و اگر می‌خواهیم زندگی پایدار و سالم و خوبی داشته باشیم، باید به قوانین طبیعت احترام گذاشته، به زیستگاه‌های گیاهی و جانوری حرمت بگذاریم و قلع‌و‌قمع نکنیم، زیرا ممکن است تبعاتی جدی داشته باشد. امروزه مشخص شده برخی از یخ‌هایی که در جزیره ایسلند بعد از ۲ میلیون سال در اثر فرآیند گرمایش زمین آب شدند، با ویروس‌هایی روبه‌رو شدند که به‌مراتب خطرناک‌تر از ویروس‌های مجموعه کرونا است. اگر این ویروس‌ها وارد زیستگاه انسانی و محیط‌های آبی شود، می‌تواند به‌مراتب خطرناک‌تر باشد، چون سه‌چهارم کره زمین آب است. اگر می‌گوییم خطر گرمایش زمین را باید جدی گرفت و انتشار گازهای گلخانه‌ای را کاهش دهیم، به‌خاطر این تبعات است.»

کرونا باعث نجات جان ۳ میلیون نفر شد!

این فعال محیط‌زیست در ادامه به ضعف بزرگ‌ترین قدرت‌های دنیا در مواجهه با این ویروس اشاره کرد و گفت: «دنیا الان فهمیده که اگر می‌خواهد امنیت داشته باشد، با سلاح اتمی و موشک‌های قاره‌پیما نمی‌تواند امنیت به‌دست بیاورد. قدرتمندترین کشور نظامی دنیا، آسیب‌پذیرترین کشور دنیا در برابر کووید-۱۹ بود و این می‌تواند تغییر در نگرش‌ها درباره مساله امنیت ایجاد کند و سبب شود پژوهش‌ها به‌سمت حوزه سلامت و محیط‌زیست و ارتقای پیام‌های سلامت برود و به این ترتیب می‌توانیم با افزایش دانایی مردم امیدوار باشیم حرمت طبیعت هم حفظ شود. این می‌تواند از دستاوردهای مثبت کرونا باشد. کرونا در کوتاه‌مدت میزان انتشار گازهای گلخانه‌ای را کم کرده، مصرف سوخت‌های فسیلی را تقلیل داده، تصادفات رانندگی و میزان تلفات ناشی از آلودگی هوا را که سالانه به هفت میلیون نفر می‌رسید، کاهش داده است. در اثر آلودگی هوا، در هر ماه جان بیش از ۵۰۰ هزار نفر از شهروندان زمین از دست می‌رفت. بیش از ۱۱۰ هزار نفر در تصادفات کشته و بیش از چهار برابر این رقم معلول می‌شدند. اکنون ۷۰ درصد از این آمار کم شده و در عوض نزدیک به ۲۰۰ هزار نفر در اثر ابتلا به کرونا کشته شده‌اند، ولی سه‌میلیون نفری که باید کشته می‌شدند نشدند و این بزرگ‌ترین درسی است که بفهمیم چقدر در مقابل طبیعت رفتارهای خطا داشتیم. خیلی‌ها می‌گویند ما الان وارد بحران شده‌ایم، ولی آنچه در آن قرار داشتیم، بحران بزرگ بود و این حاصل بحران است که در کم می‌کنیم. کرونا به ما می‌گوید اگر می‌خواهیم مشکلات را حل کنیم، باید با هم متحد باشیم. اگر قبول کنیم که سواریک قایق هستیم و قسمتی از قایق سوراخ شود، برای همه مشکل پیش می‌آید. الان داعش و مردم عادی و عربستان و طالبان و... دشمن مشترک دارند و الان اولویت همه این است که اول با این دشمن بجنگند و این می‌تواند وفاق جهانی را افزایش دهد. این می‌تواند کدورت‌ها را کاهش دهد، همان‌طور که الان عملیات‌های تروریستی و جنگ‌های منطقه‌ای به‌شدت کاهش یافته و همه نگران تهدید بزرگ‌تری به نام کرونا هستند. چرا همین روبه‌را بعدها ادامه ندیم؟ کرونا باعث شده همه با هم متحد شویم و اگر این مشکل را یک کشور حل کند، الزاماً سبب امنیت آن کشور خواهد بود. این ویروس حتی اگر در یک جایی از کره زمین باشد، دوباره می‌تواند همه دنیا را آلوده کند و این بزرگ‌ترین درس و نشان‌دهنده تغییر دگرگونی در سطح بالای جامعه جهانی است.»

اتفاقات مثبتی که شیوع کرونا در محیط‌زیست ایجاد کرد

حیات وحش افزایش یافته است. جفتگیری حیات وحش افزایش یافته که به افزایش جمعیت آن کمک می‌کند تا با آوری حیات وحش را افزایش می‌دهد و برخی گونه‌ها که در حال انقراض بودند ممکن است بتوانند از این مساله جان سالم به‌دربینند. شاهد بودیم در پارکی در هنگ‌کنگ دو پاندا که ۱۰ سال بودند می‌توانستند با هم جفتگیری کنند، در سکوئی که ایجاد شد، جفت‌گیری کردند و این می‌تواند در طبیعت به‌شدت افزایش یابد و جزء اتفاقاتی است که رخ داده است. در مورد زباله‌ها کاری که باید انجام دهیم این است که هموطنان تلاش کنند در این شرایط کرونایی که شهرداری‌ها نمی‌توانند زباله‌ها را تفکیک کنند، زباله کمتری تولید کنند. بهتر است زباله‌ها را در فضایی از بالکن یا در گوشه حیاط خشک کنند، وقتی خشک شد، هم جرمش کم می‌شود و هم شیرابه ندارد و اگر خواستند بعد از آن تحویل شهرداری بدهند تا مشکلی در سلامتی شهر ایجاد نکند. در سراوان، رشت، منطقه امارت در آمل و سواحل خلیج فارس، میناب و بوشهر مشکلاتی ایجاد شده که باید تلاش کنیم به سهم خود میزان تولید زباله را کم کنیم. به این صورت که زباله‌های خشک را بیرون نذاریم و فعلاً در جایی مثل انباری نگه دارید و بعداً آنها را در میدان‌هایی که به جمع‌آوری می‌کنند، ارائه دهید و نابودشان نکنید. اینها کارهایی است که می‌توانیم انجام دهیم تا تفکیک زباله صورت بگیرد. در خصوص افزایش مصرف آب باید به‌خاطر داشت در ۲۰ تا ۳۰ تایی‌ای که باید دست‌های خود را بشوییم، حتماً نیاز نیست شیر آب باز باشد. باید ۲۰ ثانیه دست‌های ما با صابون و مواد شوینده شسته شود و بعد می‌توانیم دست‌ها را با یک لیوان آب بشوییم و با این کار مصرف آب شرب را هم کاهش می‌دهیم.»

ستاد احیای دریاچه ارومیه کارنامه شکست خورده و ناموفقی داشته است

مانور می‌دهند، هنوز یک قطره هم وارد دریاچه ارومیه نکرده‌اند. میزان سطح اراضی کشاورزی در آنجا و باغات سیر و سطح چغندر در میان‌دوآب ۳۰ هزار هکتار افزایش یافته است. ستاد احیای دریاچه ارومیه کارنامه شکست خورده و ناموفقی داشته است و شانس یار این ستاد بود که بارندگی‌ها در این سه سال زیاد بوده و نزدیک پنج میلیارد مترمکعب آب وارد دریاچه شده است. به یاد داشته باشیم دریاچه ارومیه سال ۳۳۰۷۵ میلیارد مترمکعب آب داشت و

سطح آب دریاچه ارومیه ناشی از بارندگی‌هاست. دریاچه ارومیه تنها جایی است که سه سال است ترسالی را تجربه می‌کند و بین ۷۰-۴۰ درصد میزان ریزش‌های آسمانی در این سه سال افزایش یافته است. کشور تا الان چنین وضعیت ایده‌آلی را نداشته است. بیش از ۸۰ میلیارد مترمکعب آب در این سه سال به دریاچه ارومیه ریزش کرده و الان نزدیک پنج میلیارد مترمکعب است، یعنی هیچ کار مؤثری در این راستا انجام نداده‌اند، حتی طرح انتقال آب را هم که روی آن

همان‌طور که در ابتدای نوشته هم اشاره کردم، یکی از اتفاقات خوشایندی که در ایام شیوع کرونا در کشور رخ داد، بالا آمدن بی‌سابقه سطح آب دریاچه ارومیه بود. اتفاقی که به اذعان کارشناسان در ۱۰ سال اخیر سابقه نداشته است. حالا که گفت‌وگو حول مسائل زیست‌محیطی است، بد نیست کمی در ارتباط با این اتفاق خوشحال کننده هم کمی بزنیم. درویش در این باره با انتقاد از ستاد احیای دریاچه ارومیه گفت: «صد درصد این امر یعنی بالا آمدن

جوجه‌کشی؛ ماحصل سیاست‌های لیبرالی

کره زمین در اثر گرسنگی کشته می‌شوند. چرا این اتفاق می‌افتد؟ چون یک‌سوم این غذا قبل از رسیدن به دست مصرف‌کننده نابود می‌شود. بیش از ۱/۵ میلیارد تن غذا که تولید می‌شود، آب و کود مصرف می‌شود و عملاً به‌دست مصرف‌کننده نمی‌رسد و این اتفاقات به‌دلیل قاعده‌های سرمایه‌داری است. سرمایه‌داران و سرمایه‌سالاران برای اینکه قیمت شیر یا ذرت و گندم را تعدیل کنند، این مواد را در آقبانوس می‌ریزند ولی به دست گرسنگان نمی‌دهند. در خصوص دام و گوشت هم همین کار را می‌کنند، چون باید صرفه اقتصادی داشته باشد. در کشور ما هم متأسفانه به‌رغم همه شعارهایی که داده می‌شود، کاملاً همان نظام و اقتضات دنیای سرمایه‌داری حاکم است. کشور ما برای تأمین غذای ۸۰ میلیون ایرانی حدود ۵۰ میلیون تن غذا نیاز دارد. سال گذشته ۱۳۰ میلیون تن کشاورزی ما تولیدات داشته و ۳۵ میلیون تن هم وارد کردیم و این درحالی است که براساس آمار و اطلاعات ۱۴ میلیون نفر از مردم ایران زیر خط فقر زندگی می‌کنند. ۳۵ میلیون تن دورریز غذا داریم. مردم ما آن میزان را نمی‌بینند. میزان ضایعات در بخش کشاورزی ما نزدیک به ۳۰ درصد است. ۲۶/۷ میلیارد مترمکعب آب را به بخش کشاورزی می‌دهیم؛ یعنی بیش از نیمی از ظرفیت سدهای کشور، آنها تبدیل به غذا می‌شوند و به‌خاطر اینکه سردخانه کافی نداریم و روش بسته‌بندی و

حمل و نقل ما اشتباه است، لذا در میدان‌های تره‌بار رها و نابود می‌شوند. در همه کشورهای پیشرفته دنیا قیمت میوه این‌طور است که صبح یک قیمت است و هرچه به عصر نزدیک می‌شود، برای اینکه میوه باقی نماند، قیمت را به‌شدت پایین می‌آورند تا مردم کم‌بضاعت هم بتوانند خرید کنند. در ایران این کار را نمی‌کنند و قیمت در شبانه‌روز ثابت است. این میوه‌دار و قصاب ترجیح می‌دهند کالایی را که دارند، بیوسد و حرام شود ولی قیمت را کم نکنند و این یک فاجعه اخلاقی است که در تمام دنیا و کشور ما اتفاق می‌افتد. این کشتن جوجه‌های یک‌روزه هر سال در کشور ما رخ می‌دهد، چون می‌گویند جوجه‌های نر تخم نمی‌گذارند پس باید نابود شوند. این بار به برکت دنیای مجازی توانسته‌اند فیلمی بگیرند و پخش کنند و این شوک به جامعه وارد شده که چرا باید چنین کاری انجام شود. چون رستوران‌ها تعطیل هستند و تقاضا کم شده، ترجیح داده‌اند به جای اینکه این جوجه‌ها را پرورش داده و به مردم بی‌بضاعت بدهند که الان در این شرایط به‌شدت محتاج هستند یا به بچه‌ها بدهند که این جوجه‌ها را نگه دارند و با اینها تفریح کنند، اینها را به‌شکل فجیع از بین می‌برند. مقصر اصلی در این فاجعه، معاونت امور دام و طیور جهاد کشاورزی است که نسبت به این ماجرا واکنش درخور نشان نمی‌دهد و حتی برای آن مجوز هم صادر می‌کند.»

اما یکی دیگر از مسائلی که خصوصاً در چند روز اخیر حسابی اعصاب و روان و احساسات مردم را جریحه‌دار کرده، کشتار بی‌رحمانه و وحشیانه جوجه‌های یک‌روزه است. فیلمی در فضای مجازی به‌سرعت دست‌به‌دست می‌شود که در آن با فجیع‌ترین شکل ممکن تعداد زیادی از جوجه‌های یک‌روزه کشته می‌شوند. بهانه این اقدام غیرانسانی هم از سوی مسئولان مربوطه تنظیم بازار و فروش مرغ و... عنوان شده است. خیلی حوصله شرح این ماجرا نیست، خصوصاً وقتی به‌جای عذرخواهی و پیگیری مساله از سوی مسئولان، آنها خیر از پیگیری فردی که این فیلم را منتشر کرده است، می‌دهند. اما از آنجا که بالاخره این اتفاق هم به‌نوعی به محیط‌زیست ما ارتباط پیدا می‌کند و پای جان هزاران حیوان در میان است، از محمد درویش در رابطه با آن سوال کردیم و او نیز در پاسخ با تشریح این اقدامات که مسبوق به‌سابقه هم هست، ضمن نقد سیاست‌های لیبرالی و سرمایه‌دارانه خاطر نشان کرد: «فائو سال گذشته اعلام کرد کل نیاز غذایی مردم جهان چهار میلیارد تن است و اگر ما بتوانیم چهار میلیارد تن در سال غذا تولید کنیم، در هر صورت نباید کسی گرسنه شب سر بر بالین بگذارد. سال گذشته میزان تولید مواد غذایی در جهان ۴/۴ میلیارد تن بود. با وجود این، ۱/۱ میلیارد نفر از ساکنان زمین در گرسنگی هستند و روزی هشت هزار نفر روی

